

szán – valahol. Hogy hol, arról az egyes elemzők mást és mást állítanak.

Az utolsó két cikk mintegy függelékként kapcsolódik a könyvhöz. Az első Stefan Aubreville empirikus vizsgálata a győri diákok egyetemi terheléséről. A vizsgálat csupán az alapvető számonkérési formákra terjedt ki, finomabb tagolást nem tett lehetővé. A recenzió szerint is szükség van a tanulmányi terhelés egyenletesebb elosztására annak érdekében, hogy a hallgatói érdeklődés fennmaradjon. A folyamatos feladatok kiadása amúgy is bevett gyakorlat, és ha ezek teljesítése, akár csak bizonyos feltételekkel is, de elegendő a jegymegajánláshoz, akkor talán kevesebben hívnák a vizsgaidőszakot „kikészülési időszak”-nak. Várható továbbá, hogy folyamatosan és nem kampányszerűen tanulnak majd a hallgatók.

A könyvet a „Tourismus einmal bunt” című, idegenforgalmi szakmenedzser szakon alkalmazott könyv ismertetése, Csapóné Horváth Andrea „szerzői önrecenzió”-ja zárja. A hallgatói kritikákból a szerző valós képet kapott arról, hogy műve mennyiben segítette a tananyag elsajátítását, mindenre kiterjedt-e, mik voltak az erői, hiányosságai. A tételesen levont következtetések alapján a második kötetben a felmerült hiányosságokat pótolni igyekszik majd.

Összességében a cikkek sokfélesége jól érzékelteti a cím által felvetett probléma sokrétűségét, nyelvpolitikai, nyelvi nevelési-oktatási, irodalmi vonatkozásait is. A záró ismertetés is a címnek egy újabb vonatkozását, a turisztikait helyezi az olvasó látókörébe.

Az egyes cikkek tartalmi bemutatását, továbbgondolását (a terjedelmi korlátok szem előtt tartásával), bírálatát befejezve azt kell mondanunk, hogy egymásutánosságukat, tematikus csoportosításukat illetően a könyv jól felépített, logikus, de a szerkesztői munka jó oldala ebben, sajnos, ki is merül. Az egyes cikkek kisebb-nagyobb egyedi hiányosságaira már felhívtam a figyelmet, ezek jobb szakmai lektorálással kiküszöbölhetők volnának. A fentiekben említett néhány, esetenként ko-

molyabb hibát leszámítva jó, sőt nemegyszer kiváló cikkeket nyelvtanároknak, nyelvészeknek, irodalmároknak egyaránt ajánlom elolvasásra. Az egyetemhez méltó minőségi könyvkiadás érdekében kulcsfontosságú volna ugyanakkor a professzionális nyomdai és szerkesztői háttér biztosítása, az országban oly sokszor hangoztatott pénzhiányt ellenérvként nem fogadhatjuk el. Csak remélhetjük tehát, hogy az *Apáczai-füzetek* sorozat 4. kötetének megjelentetésekor a gyenge nyomdai előkészítést és a cikkek formázásának egységességét az Apáczai Kar jelentősen feljavítja.

Károly Márton

Márku Anita
**Érvényes történetek.
 Nyelvválasztási és kódváltási
 kommunikációs stratégiák
 a kárpátaljai magyar fiatalok
 körében**

Ungvár: PoliPrint kft. – KMF,
 2008. 171 p.

A közelmúltban jelent meg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete munkatársának, Márku Anitának a munkája *Érvényes történetek. Nyelvválasztási és kódváltási kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar fiatalok körében* címmel.

Két nyelvet beszélőként a társalgási célokhöz igazítva minden egyes társalgási szituációban el kell döntenünk, hogy melyik nyelvet választjuk a beszélgetéshez. Ezek a döntések sokszor nem tudatosan, nem előre megfontolt szándékkal jönnek létre. A könyv azokról a kommunikációs stratégiákról számol be, amelyeket az imént említett döntések mögött alkalmaznak kétnyelvű beszélők.

A bevezető részben Márku a kétnyelvűség meghatározása mellett olyan fontos kérdésekre is kitér, mint a kétnyelvű beszélő nyelvi

repertoárja és a nyelvválasztás. Majd részletesen bemutatja a kétnyelvűség természetes velejáróinak: az interferencia-jelenségnek, a szókölcsönzésnek és a kódváltásnak a típusait. Ezek a jelenségek a kárpátaljai mindennapi élet velejárói. Ahhoz, hogy kétnyelvű beszélőkként sikeresek legyünk a kommunikációban, nem elég ismernünk a nyelveket, hanem azt is tudnunk kell, hogy melyik helyzetben melyik a megfelelő.

A könyv további részében egy 2006-ban végzett kérdőíves kutatás eredményéről ír a szerző. A kutatásban 116 diák vett részt az Ungvári Nemzeti Egyetemről és a II. Rákóczi Ferenc Főiskoláról.

A kutatás eredményeiből kiderül számunkra, hogyan befolyásolja a nyelvválasztást a téma, a státusz, az intimitás foka, a beszélgetés helyszíne stb. Valamint kiderül, hogy a nyelvválasztás a megkérdezettek körében a szolidaritás elvén működik, s csupán 7%-uk nem hajlandó ukrán egynyelvűek jelenlétében nyelvet váltani.

A következő részben a különböző típusú kölcsönelemek használatáról és a hozzájuk fűződő viszonyról olvashatunk: a kárpátaljai fiatalok tudatában vannak a kölcsönelemek jelenlétének a beszédükben, s csak nagyon kis hányaduk hadakozik ezek ellen.

A kódváltási szokások és típusok részletes bemutatása található a következő részben, ahol rengeteg példával alátámasztva tárul elénk a Kárpátaljára jellemző helyzet. S hogy miért is váltunk kódot? Nagyrészt egynyelvűek jelenléte miatt; a beszéd téma, idézés, kitöltés, ismétlés, magyarázat okán; szolidaritás, érzelmi és nyelvi nyomaték kifejezésére; vagy éppen nyelvi ellenállás céljával.

A könyv záró fejezetében a kárpátaljai sajtós kontaktelemek bemutatására kerül sor. Ilyenek például az intézmények nevei, az utcanevek, vagy a háromelemű személynévhasználat (családnév, utónév, apai név) és a megszólítás. A könyv szerzője szemléletesen mutatja be az adatközlők válaszai alapján, hogy a kárpátaljai magyarok milyen akadályokba ütköznek neveik ukránra való fordításakor.

S hogy milyen a kódváltás megítélése Kárpátalján? Márku szavaival élve: „Kárpátalján a kódváltás megítélése ma is különböző, s addig így is lesz, míg élnek olyanok a világon, akik a kétnyelvűséget abnormális jelenségnek tekintik, s míg a nyelvi alapú diszkrimináció nemcsak divatos, hanem törvények által támogatott is lesz.”

Szilágyi László